

6. sz. melléklet

A Hegyesi János Városi Könyvtár és Közművelődési Intézmény gyűjtőköri szabályzata

A gyűjtőköri szabályzatban foglalt feladatok célja, hogy meghatározza azokat az elveket, melyek alapján a gyűjtemény szervezése történik. A gyűjtemény az intézmény szolgáltatásainak alapja. Így a beszerzendő dokumentumok körének meghatározása csak a könyvtár által ellátott feladatok, valamint az intézmény székhelyének és vonzáskörzetének speciális tényezői alapján történhet.

Az ellátandó feladatok meghatározása a könyvtár jellege és típusa szerint történik. A füzesgyarmati városi könyvtár „B” típusú könyvtári ellátást nyújtó, általános gyűjtőkörű közművelődési könyvtár. A beszerzendő és megőrzendő dokumentumok körét ez alapvetően meghatározza. A „B” típusú intézmény funkciói önmagukban nem képezik a gyűjtőköri szabályzat alapját. A könyvtár jellegén és típusán túlmenően a település demográfiai, gazdasági és kulturális jellemzői egyaránt meghatározzák a gyűjtemény összetételét is. Ezek számbavétele képezi jelen szabályzat alapját.

A könyvtár jellegét és feladatait az 1997. évi CXL. Törvény a kulturális alapellátásról és a kulturális tárgyai örökség védelméről határozza meg.

„A nyilvános könyvtár alapfeladatai:

- a). alapcélkitűzéseit küldetésnyilatkozatban és az állam illetve a fenntartó önkormányzat által jóváhagyott alapító okiratban közzé teszi;
- b). gyűjteményét folyamatosan fejleszti, megőrzi és rendelkezésre bocsátja;
- c). tájékoztat a könyvtár és a nyilvános könyvtári rendszer dokumentumairól és szolgáltatásairól;
- d). részt vesz a könyvtárközi kölcsönzésben;
- e). statisztikai adatokat szolgáltat.”

A könyvtárban az alábbi részlegek működnek:

Felnőtt részleg: 14 éves kortól biztosítja a könyvek kölcsönzését. Ez a részleg felelős az olvasótermi felügyeletért. Ezen a részlegen egy egészségmúszakos könyvtáros látja el a feladatot.

Gyermek részleg: 5-14 éves korig látja el az olvasókat könyvvel. Biztosítja a gyerekeknek a könyvek, folyóiratok helybeli használatát. Szervezi a csoportos foglalkozásokat.

Informatikai részleg: a gyermekek, és felnőttek informatikai igényét jelenleg 6 db számítógép biztosítja, illetve juttatja Internet-használat segítségével a legfrissebb információhoz. A részleg felügyeletét az olvasószolgálatos látja el.

Gyűjtőköre kiterjed a magyar könyvkiadásra, annak minden ágára, de a szakkönyvekből elsősorban azokat válogatja ki, amelyek a tájékoztatáshoz szükségesek.

A fentiek alapján a füzesgyarmati városi könyvtár jellegéből eredő alapfunkcióját a következőkben határozzuk meg.

Mint általános gyűjtőkörű, nyilvános könyvtárnak alapfeladata Füzesgyarmat városában és annak vonzáskörzetében élő lakosság egészét szolgáló lakóhelyi könyvtári ellátás biztosítása. Arra hivatott, hogy állományában lévő dokumentumaival és a hálózati szolgáltatások közvetítésével maradéktalanul kielégítse a városban és vonzáskörzetében jelentkező igényeket, függetlenül attól, hogy ezek az elvárások milyen társadalmi és műveltségi szintről indulnak, ha nem lépik túl a szervezett tanulás, az önművelés, a szórakozás és a különböző foglalkozási ágak által felvett általános igényeket, valamint a tájékozódás kereteit.

1. A könyvtár típusa

A típusba sorolás a könyvtárak nagyságrendjéből, a hálózatban elfoglalt helyéből és a szolgáltatások mélységéből következik. Típusát tekintve könyvtárunk „B” típusú városi közművelődési könyvtár, ennek megfelelően:

- A nemzeti könyvtermésből gyűjti az irodalom tartalmi egészét, válogatva a közművelődési könyvtárakban felmerülő igények alapján.
- A magyar nyelven megjelent kézikönyvek és általános segédkönyvek gazdag készletével rendelkezik.
- Érdemi teljességgel gyűjti a magyar hírlap és folyóirattermést, és amennyiben a pénzügyi kerete engedi, a világnyelven megjelenő periodikumokat válogatva.
- Kiemelten és teljes körűen gyűjti a Füzesgyarmat városra és vonzáskörzetére vonatkozó könyveket, periodikákat és egyéb dokumentumokat. A beszerezhetetlen helyismereti anyagokról másolatot készítet.
- Audio-vizuális részlegében gyűjti a CD lemezeket, videókat, CD-ROM-okat, melyek tartalmukkal szervesen illeszkednek a könyvtár gyűjteménybe.

- Törekszik a helyi szükségleteknek megfelelően beszerezni a nem hagyományos dokumentumfajtaikat, a kéziratokat, kinyomtatványokat, fényképeket, fénymásolatokat.
- A 14 éven aluli fiatalok könyvtári ellátását gyermekrészlegével szolgálja. Számukra alkalmas gyűjteménnyel rendelkezik.

A fentieket figyelembe véve az egyes művek példányszámának megállapításánál a szorító anyagi körülmények ellenére mindenkor figyelemmel kell lenni a tájékoztatás, a kölcsönzés, a gyermekrészleg igényeire.

A könyvtár jellegéből és típusából következő gyűjtőköri határokat, ezen belül a gyűjtés mélységét, tagozódását az általános társadalmi igény, a település jellege, kulturális szintje és intézményi ellátottsága szabja meg.

Városi könyvtári funkciók

A könyvtár feladata, hogy közművelődési könyvtári szolgáltatásokkal, valamint a tudományos és szakkönyvtárak szolgáltatásainak közvetítésével elősegítse a lakosság általános és szakműveltségének gyarapodását, elősegítse a felnőttek és a gyerekek iskolán kívüli művelődési, továbbképzési, olvasási igényeinek kielégítését.

2. Társadalmi igények

Általános igények

A terület jellegétől függetlenül a társadalmi igények általában az alábbi tevékenységekhez kapcsolódnak:

Munka

Ide soroljuk az igényeket, amelyek a munkával, a termelés és közigazgatás irányításával, a vállalkozásokkal, a kereskedelemmel, a közalkalmazottak tevékenységével, vagyis a lakóhely területén fellelhető nagyobb foglalkozási csoportok munkájával kapcsolatban felmerülhetnek. A beszerzendő dokumentumok szintjén a felhasználók várható igényei határozzák meg. Ezen igények kielégítéséhez könyvek, folyóiratok, audio-vizuális és számítástechnikai dokumentumok szükségesek.

Tanulás, szervezett oktatás

Azok az igények tartoznak ide, amelyek a szervezett oktatással, tanulással kapcsolatban a tankönyvek túlmenően jelentkeznek az általános iskola, a középiskola és a felnőttoktatás, illetve a nem iskolarendszerű tanulás formáin. Az itt jelentkező igények részben

szakkönyvekkel és szakfolyóiratokkal, hagyományos és nem hagyományos dokumentumok bizonyításával elégíthető ki.

Önképzés, önművelés

Ide soroljuk azokat az igényeket amelyek egyrészt a nem szervezett keretek között folyó önképzés (tanulás) terén, másrészt az eredeti szakmától eltérő ismeretek megismerése, a művelt ember sokoldalú tájékozódása során felmerülnek. Az önművelés és önképzés széles köre és lehetőségei miatt elvileg egyetlen szakterület sem rekeszthető ki a gyűjtésből. A közművelődési könyvtáraknak készen kell állniuk a szakmai továbbképzésben, az átképzésben résztvevők, a szakkörök és a pályázatra készülők segítségére.

Szórakozás, kikapcsolódás

E feladat elsősorban a szépirodalmi valamint a képes újságok szempontjából jelent tennivalókat. A beszerzésnél figyelembe kell venni a könyvek művészeti színvonalát, de a potenciális olvasói igényt is, amely nem csak az értékes irodalomra terjed ki.

Speciális igények

Az általános tájékoztatás igényén túl könyvtárunk gyűjti egy-egy hivatás, szakma vagy munkakör ellátásához szükséges irodalmat is.

Helyismereti szakkönyvtári szolgáltatások

Az igénybevevők köre igen széles, kiterjedt a közigazgatási dolgozóktól az önkormányzati képviselőkön, az alsó-, közép- és felsőfokú oktatásban tanulókon és tanítókon túl, az érdeklődő olvasók széles körére. Gyűjtünk a városra, a városban élt vagy született, a városban élő, illetve Füzesgyarmattal valamilyen kapcsolatban lévő személyekre vonatkozó irodalmat, a dokumentum fajtájától függetlenül (kivéve a levéltári anyagot).

3. Részletes gyűjtési utasítás

Általános kikötések

A gyűjtés mélysége

A gyűjtőkori szabályzat kialakításakor mindenekelőtt a lakosság lélekszámából, összetételéből, a társadalmi rétegződésből, a város gazdasági életének alakulásából kell kiindulni, ezt kell vizsgálni.

Füzesgyarmat város lakosságának száma jelenleg 5774 fő, az elmúlt évtizedekhez képest csökkenő irányzatú, bár ez a csökkenés nem számottevő. Még a 80-as években

rendelkezésre álltak a kor, foglalkozás és a keresőképességre vonatkozó adatok, de ma ez lehetetlen a teljesség igényével. Így a gyűjtőkör megfogalmazásánál csak azokat a megközelítő adatokat tudjuk figyelembe venni, amelyeknek birtokában vagyunk.

A településen élő óvodás és általános iskoláskorú gyermekek száma meghaladja az 500 főt. Ami azt jelenti, hogy ezzel a korosztállyal mindenféle képen számolni kell, ill. biztosítani kell számukra a tanuláshoz, önképzéshez, kikapcsolódáshoz szükséges kötelező irodalmat, valamint a tájékozódás alapvető információ típusát. Természetesen figyelembe kell venni az általános és egyházi iskolában működő könyvtárak állományát.

A másik fontos feladat a középiskolás és felsőoktatási intézményben tanulók könyvszükségletének kielégítése. Itt természetesen nem lehet a teljesség igényére támaszkodni, mivel minden oktatási intézménynek megvan a maga szak igénye. Ezért ennél a korosztálynál az általános illetve a szaklexikonok közül kell válogatni.

A nyugdíjasok aránya is számottevő a városban, így nekik is biztosítani kell a kikapcsolódáshoz, a mindennapi eligazodáshoz, esetenként az új ismeretek elsajátításához szükséges irodalom beszerzése.

A könyvtár gyűjtőköre a feladatainak megfelelően általános. Gyűjti a társadalomtudományi, a természettudományi, az alkalmazott tudományi és az egyes tudományágakra vonatkozó átfogó tudományos műveket, az ismeretterjesztő irodalmat, a szépirodalmi, az ifjúsági és gyermekkönyveket. Gyűjti a város jellegének, termelési profiljának megfelelő műszaki, mezőgazdasági szakirodalmat. Kiemelten gyűjti az irodalom, a történelem, a művészetek és a helyismeret irodalmát.

Válogatás, teljesség, kiemelés

A Városi Könyvtár típusából és méretéből eredően nem törekedhet valamennyi területen teljességre. Általában válogatva gyűjtünk. Amennyiben a számunkra biztosított beszerzési keret lehetővé teszi, az alapszintű és a középszintű könyveket minden szakterületről beszerezzük, a felső szintű szakirodalmat csak válogatva. Teljességgel gyűjtjük a helyismereti jellegű dokumentumokat, válogatva a társadalomtudományi, művészeti, irodalmi, történelemtudományi, természettudományi, alkalmazott tudományi műveket, valamint a magyar nyelvű szépirodalmat.

Időhatárok

Állománygyarapításunk elsősorban az újonnan megjelenő, korszerű ismereteket tartalmazó könyvekre terjed ki, esetenként azonban régebben kiadott könyveket is beszerzünk

amennyiben kultúrtörténeti értéket képviselnek. A századfordulót megelőző időből főleg a helyismereti anyagot gyűjtjük. Beszerezünk, vagy ajándékként elfogadunk minden ma is hasznosítható tartalmi értékkel rendelkező könyvet amennyiben anyagi helyzetünk lehetővé teszi, s iránta igény jelentkezik, a kiadási idejétől függetlenül.

Nyelvi keretek

Állományunk nagyrészt magyar nyelvű dokumentumokból áll. A nyelvtanulást szeretnénk segíteni, ezért a gyakrabban tanult nyelvekből folyamatosan kis gyűjteményeket alakítunk.

Kiadványtípusok

A füzesgyarmati városi könyvtár gyűjtőkörébe az alábbi dokumentumfélések tartoznak: könyvek, folyóiratok, heti-és napilapok, hangoskönyvek, videokazetták, CD-ROM-ok, DVD-ék.

Példányszám

A várható igényeknek megfelelően egyes keresett könyvekből célszerű több példányt beszerezni, erre az elmúlt években volt is lehetőségünk, de sajnos jelenleg a könyvtár anyagi helyzete ezt nem teszi lehetővé. Egyedül a közép és felsőoktatásban résztvevők által leginkább keresett, kötelező irodalomként használatos könyvekből tudunk nagy nehézségek árán többes példányokat vásárolni. Remélhetőleg a jövőben újra megvalósítható lesz, hogy gyermekkönyvekből, gyakran keresett ismeretterjesztő művekből és népszerű szépirodalmi alkotásokból is több példányt be tudunk szerezni.

4. Különgyűjtemények.

Elkülönített könyvtári egységek gyűjtőköri utasítása

Olvasótermi kézikönyvtár

A kézikönyvtár állományát az általános tájékoztatáshoz, illetve tájékozódáshoz, az irodalmi és egyéb tárgyú és a tájékoztatáshoz szükséges magyar nyelven megjelent kézikönyvekkel, különféle tájékoztatási segédletekkel gyarapítjuk. Ide kerülnek az értékesebb, gazdagon illusztrált kiadványok, itt helyezzük el a gyűjtőkörbe tartozó bibliográfiákat, az egyes tudományágak legfontosabb monográfiáit, kalauz nélküli szintéziseit, az általános és szaklexikonokat stb. A hagyományos könyvtári anyagokat kiegészítik a számítógépes adatbázisok, CD-ROM-ok, melyek a tájékoztatás és az egyéni ismeretszerzés nélkülözhetetlen eszközei.

Segédkönyvtár

Itt helyezük el a könyvtári szakirodalmat, a könyvtártudomány és a közművelődés alapvető kézikönyveit, a módszertani kiadványokat. A feldolgozó munka segítésére itt található az állománygyarapítás és feldolgozás kérdéseivel foglalkozó elméleti és gyakorlati útmutatást adó könyvek valamint a szabványok, ETO-táblázatok.

Folyóirattár

A megvásárolt periodikák jelentős részét 1-5 éven belül kiselejtezzük, tartósan azokat a folyóiratokat őrizzük meg, melyek avulása csak hosszú idő alatt, s akkor is csak részlegesen következik be. A helyismereti vonatkozású időszak kiadványok teljes körét megőrizzük.

Audio-vizuális részleg

Audio-vizuális részlegünkben a CD lemezek, videokazetták, DVD található. A hangzó anyag jelentős részét az ART- mozi videokazettái képezik. Beszerzendők ezeken kívül válogatva a népzene dokumentumok, a nyelvi és irodalmi CD és DVD, valamint gyermek mesefilmek. Anyagi lehetőségeink szerint igyekszünk minden fontosabb művet korszerű adathordozón, CD-n és DVD-n beszerezni.

5. Helyismereti gyűjtemény

E gyűjtemény célja a helytörténeti anyag megőrzése, a kutatómunka támogatása, az egészséges lokálpatriotizmus kialakítása a város polgáraiban, valamint a hely közigazgatási, gazdasági tevékenység és az oktatás támogatása. Ennek megfelelően teljességgel gyűjtünk minden olyan dokumentumot amely Füzesgyarmat város természeti világára, gazdasági és kulturális életére, földrajzára, társadalmi viszonyaira, történetére, hagyományaira, népszokásaira és egyéb emlékeire vonatkozik.

Gyűjtőkörünkbe tartozik:

- A Füzesgyarmaton született és a város életében jelentős szerepet játszó személyek életével, munkásságával kapcsolatos kiadványok:
- Helyi vonatkozású művek kéziratok, pl. naplók, levelek, dolgozatok, amelyek nem levéltári anyagok:
- Teljeskörűen beszerezzük a kiadás helyétől függetlenül az olyan nyomdatermékeket, amelyek a városra vonatkoznak:
- Válogatva gyűjtjük Békés megye fontosabb helyismereti vonatkozású anyagát:
- Gyűjtjük a városról készített képeket, képeslapokat, térképeket:

- Teljes körűen gyűjtjük a helyi sajtó termékeit, valamint teljességre törekedve az országos periodikákban megjelenő füzesgyarmati vonatkozású cikkeket, híradásokat:

A gyermekrészleg gyűjtőköre

A gyermekkönyvtár feladata a 14 éven aluli olvasók kiszolgálása, ezen belül az önálló ismeretszerzésnek megteremtése, az iskolákkal való kapcsolat révén az iskolai oktatónevelő munka segítése, valamint a gyermekolvasók felkészítése a felnőtt részleg használatára.

Kézikönyvtár

A kézikönyvtár bizonyos fogalmak tisztázásához, az iskolai anyag bővítéséhez, a gyermekek szókincsének és íráskészségének fejlesztéséhez nyújt segítséget. Az ismeretek gyarapításának, a tények, adatok ellenőrzésének is fontos eszköze. Rendszeres használata felkészíti a gyerekeket arra, hogy később munkájukat tökéletesebben tudják végezni a könyvek segítségével. Cél, hogy a könyv, s majd a számítógép is munkaeszközzé váljon.

Mindezek figyelembe vételével beszerezzük a gyermekkönyvtár részére az általános lexikonokat és a számukra jól használható szaklexikonokat, egy-egy tudományt összefoglaló kézikönyveit, szótárat, képzőművészeti albumokat, a szórakozás, a sport, a játék könyveit, összefoglaló földrajzi, életrajzi, történelmi munkákat, valamint az egyes népek történetét bemutató irodalmat.

Beszerezzük a szépirodalmi antológiákat, versgyűjteményeket, egy-egy eseményhez kapcsolódó műsor összeállításokat. A kézikönyvtár összeállításánál szem előtt tartjuk a használók életkori sajátosságait.

Helyet kapnak a kézikönyvtárban azok a pedagógiai, módszertani kiadványok, a könyvtári munkára vonatkozó irodalom, a pedagógusok számára megjelenő útmutatók, amelyek a gyermekkönyvtáros számára feladatai ellátásakor szükségesek.

A külön-gyűjtemények a helytörténeti állomány tervszerű gyarapítására kell törekedni.

Az állomány igen nagy értéket képvisel, ezért a könyvtárnak kötelessége az állományt gondosan kezelni. A rossz könyveket a lehetőség szerint megjavítani, a kötésre, javításra alkalmatlanokat pedig rendszeresen kiselejtezni. A selejtezést félévente köteles a könyvtár elvégezni, s ezeket a könyveket minimális áron értékesíteni (pl. 50-100 Ft/db.).

Köteles az olvasókat a késedelmes könyvek visszahozására felszólítani, s mindent megtenni azért, hogy ezek a könyvtárba visszakerüljenek. Az olvasók által megrongált, elveszett könyvek árát a könyvtár köteles az olvasón behajtani. /Hiv. 3/1975.KM-PM.sz. együttes rendelete/

A fenti rendelet alapján a füzesgyarmati könyvtár 3 évenként köteles állományellenőrzést végezni. Legutóbb 2016. júniusban volt állományellenőrzés. Így legközelebb 2020. júniusban

kell elvégezni. Az állományellenőrzés a teljes állományra terjed ki, a lebonyolítás módja fordulónapi. A leltározás jellege időszakos. Soron kívüli állományellenőrzésre, akkor kerül sor, ha a könyvtárvezető személyében változás történik.

Az állomány tervszerű apasztását évenként kell elvégezni. Különösen fontos a tartalmilag elavult dokumentumok, valamint a fölöslegessé vált dokumentumoknak a selejtezése.

A könyvtár jelenlegi állománya:

Könyvek száma:	15248
Képi vetített (VHS, DVD), hanghordozó:	423
Mikrodokumentumok:	12
Dokumentumok tartalom szerinti megoszlása számszerűen a következő:	
Szakirodalom:	7190
Szépirodalom:	5889
Gyermek és ifj. irodalom:	2604

Állományapasztás

Az állományapasztás az állomány alakításának éppen olyan fontos része, mint az állománygyarapítás.

Állományapasztásra a következő esetben kerül sor:

- a rendszeres állománygondozás során tartalmilag avultnak nyilvánított könyvek kivonása;
- az évek óta nem kölcsönzött könyvek kivonása;
- elveszett, megrongálódott dokumentumok selejtezése. Az apasztást rendszeresen, évenként kell elvégezni, a selejtezési jegyzőkönyvek dokumentumtípusonként és az apasztás okainak megfelelően készülnek.